

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
alt. postadress

Remissyttrande över betänkandet En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28)

Ert diarienummer U2020/02667/S

Förvaltningsrätten har, utifrån de aspekter som domstolen har att beakta, följande synpunkter på förslagen i betänkandet.

Skolplaceringsbeslutens överklagbarhet

Förvaltningsrätten instämmer i utredningens bedömning vad gäller placeringsbesluts överklagbarhet i relation till Europakonventionen.

Konsekvenser för förvaltningsrätterna

Utredningen föreslår en anslagsminskning till förvaltningsdomstolarna med 10 miljoner kronor. Detta bygger på en bedömning att förvaltningsdomstolarnas inströmning av laglighetsprövningar kommer att minska, eftersom beslut om skolplacering inte längre ska vara överklagbara. Samtidigt anges att det är mycket svårt att uppskatta vilken förändring som kan väntas av detta. Förvaltningsrättens uppfattning är att placeringsmålen inte är en betungande andel av domstolens laglighetsprövningar, då målen varken till antal eller till sin karaktär är resurskrävande. Till detta kommer att förvaltningsdomstolarna får en helt ny måltyp, i och med att kommunala och enskilda huvudmän genom förvaltningsbesvär ska kunna angripa Skolverkets beslut avseende huvudmannens urvalsgrunder. Sådana mål kan antas vara mer resurskrävande än ett kommunalmål om placering. I sådana mål kan förvaltningsrätten t.ex. behöva göra avvägningar mellan en tillämpning av urvalsgrunden kvoter i förhållande till diskrimineringslagen, en avvägning som utredningen uppger kan vara svår och som kan behöva granskas särskilt (s. 367). Även de ändringar som föreslås avseende kommunernas beräkning av grundbeloppet kan antas komma att öka målinströmningen. I betänkandet konstateras att kommunernas beräkningar av avdraget kan leda till fler konflikter mellan enskilda huvudmän och kommuner (s. 531). Sammanfattningsvis anser förvaltningsrätten att konsekvensanalysen i denna del inte är underbyggd, och att en förnyad analys är nödvändig.

Kommentarer till föreslagen författningstext

Förvaltningsrätten har vid en genomgång av föreslagna ändringar i författningen uppmärksammat följande.

Enligt förvaltningsrätten är det oklart hur förändringarna i 2 kapitlet skolförordningen korresponderar med delegationsbestämmelserna i 2 kap. 7 a § och 7 b § skollagen. 7 a § reglerar att Skolverket ansvarar för att besluta om urvalsgrunderna, och i tredje stycket anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om *hur* anmälan om urvalsgrunder ska lämnas. 7 b § handlar om att Skolverket hanterar skolvalet, dvs. ansökan om skolplacering och beslut om skolplacering, och av tredje stycket framgår det att föreskrifter om *vilka* uppgifter huvudmännen ska lämna får meddelas. I 2 kap. 6–8 §§ skolförordningen föreslås bestämmelser om huvudmännens uppgiftsskyldighet till Skolverket. Dessa avser *vilka* uppgifter huvudmännen ska lämna vad gäller elevkapacitet och urvalsgrunder. *Hur* uppgifterna ska lämnas får, enligt nämnda bestämmelser i förordningen, meddelas av Skolverket genom föreskrifter. 2 kap. 7 a § tredje stycket bör således formuleras på samma sätt som 7 b § tredje stycket, eftersom det är vilka uppgifter som ska lämnas som regleras genom förslagen i skolförordningen.

Av de föreslagna reglerna om urvalsgrunder anges att ”Platser får avsättas för elever som på grund av särskilda skäl bör ges företräde framför andra elever” (andra stycket i 9 kap 15 och 18 §§, 10 kap. 30 och 36 §§ 11 kap. 29 och 35 §§). Bestämmelsen ser likadan ut för kommunala och enskilda huvudmän. I de avsnitt där bestämmelserna diskuteras framkommer dels att elever som har särskilda skäl *ska* ges företräde, och att detta är motiverat av de särskilda skälen i sig. I sammanhanget diskuteras också att det fortsatt ska vara möjligt för kommunala huvudmän att välja att begränsa utbildningen till elever som är i behov av särskilt stöd (att det gäller för enskilda huvudmän framgår redan av skollagen). Enligt förvaltningsrätten korresponderar författningstexten med den senare situationen. Förslaget framstår ändå som oklart i denna del, eftersom den föreslagna författningstexten är fakultativ medan det i motiven anges att det ska vara obligatoriskt för huvudmännen att bereda elever med särskilda skäl plats vid skolenheten.

Enligt förslaget till ändringarna i skollagen ska möjligheten för kommunala huvudmän att frånga vårdnadshavarnas val vid betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter regleras i de paragrafer som anger vilka urvalsgrunder som huvudmännen får använda vid respektive skolenhet (9 kap. 15 § tredje stycket, 10 kap. 30 § tredje stycket och 11 kap. 29 § tredje stycket). Förvaltningsrätten anser att placeringen kan ifrågasättas, eftersom regleringen i övrigt systematiskt skiljer bestämmelser som gäller urvalsgrunderna från de som gäller elevens/vårdnadshavarens val. I sammanhanget noteras att utredningen menar att kommunerna inte längre ska kunna hänvisa till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter vid urval (s. 673), vilket också talar för att dessa regler bör särskiljas tydligare.

Förvaltningsrätten anser vidare att formuleringen är otydlig i 10 kap. 13 c § fjärde stycket och 11 kap. 17 c § fjärde stycket. Där står det att eleven ”i de fall som anges i tredje stycket” ska placeras enligt urvalsgrunden skolspår om skolspår används som grund vid ”den aktuella skolenheten”. Vad som avses med ”den aktuella skolenheten” kan enligt förvaltningsrätten misstolkas utifrån föreslagen lydelse, eftersom syftningen rent språkligt närmast kopplas till den kommunala huvudman som omnämns i andra stycket.

Slutligen noterar förvaltningsrätten att författningstexten är inkonsekvent formulerad i 10 kap. 31 § jämfört med 11 kap. 30 §. Bestämmelsernas första mening tar sikte på i vilka fall en elev kan bli omplacerad från en skolenhet. I 10 kapitlet hänvisas till de omständigheter som anges i andra och tredje stycket i paragrafen, medan det i 11 kapitlet endast hänvisas till andra stycket, trots att tredje stycket är likalydande i paragraferna.

Detta remissyttrande har beslutats av chefsrådmannen Peter Kristiansson. I handläggningen har även rådmannen Bertil Idarsson och förvaltningsrättsfiskalen Ida Sandell (föredragande) deltagit.

Peter Kristiansson

Bertil Idarsson

Ida Sandell